

ZEUGMA MOZAİK MÜZESİNDE SERGİLENEN ÇİNGENE KIZI MOZAĞI İLE ÇAĞDAŞ GİYSİ VE ÇANTA TASARIMLARI

Emine KELEŞ

Öğr. Gör. Dr. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, e_kartal_@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-3236-6491

Keleş, Emine. "Zeugma Mozaik Müzesinde Sergilenen Çingene Kızı Mozağı ile Çağdaş Giysi ve Çanta Tasarımları". idil, 111 (2023 Kasım): s. 1877-1895. doi: 10.7816/idil-12-111-09

ÖZ

Farklı coğrafyalarda, değişik inanç ve yaşam tarzları nedeniyle birbirinden oldukça farklı eserler ortaya çıktığı görülmektedir. Mozaik tekniği ile yapılmış eserlerde bunlardan biridir. Mozaik eserlerin taş, cam, tuğla, seramik gibi çeşitli materyallerden yapıldığı görülmektedir. Mozaik, ortaya çıktığı zamandan itibaren günümüze kadar ulaşmış önemli sanat eserlerinin başında gelmektedir. Bir yapı malzemesi olan mozağın giysi tasarımında kullanılmasının konu olarak seçildiği makale kapsamında; literatür ve dokümantasyon taramasına bağlı olarak, Gaziantep ili sınırları içerisinde yer alan Zeugma antik kenti eserlerinden olan, halk arasında 'Çingene Kızı' diye adlandırılan ancak asıl ismi 'Menad' olan zemin mozağı incelenmiştir. Günümüze gelindiğinde mozağın müzeler tarafından hazırlanan bardak, bardakaltığı, anahtarlık, magnet, defter, şal gibi hediyelik eşyalar üzerine basılması suretiyle kullanıldığı ancak tekstil ürünlerinden olan giyim eşyaları üzerinde fazla kullanılmadığı görülmektedir. Bu çalışmanın amacı mozağın günlük yaşamdaki görünürlüğünü artırmak, unutulmuş bir geleneğin canlanmasına yardımcı olmak ve ona gereken önemi göstermektir. Amaç kapsamında Zeugma antik kentinde yer alan 'Menad', bilinen ismiyle 'Çingene Kızı' mozağından yola çıkılarak çağdaş ürün tasarımları yapılmıştır. Çingene kızı mozağı süsleme öğesi olarak kullanılmış ve yapılan tasarımların içerisinde ikisi seçilerek giysi elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mozaik, Tasarım, Sanat Eseri, Çingene Kızı, Moda

Makale Bilgisi:

Geliş: 5 Temmuz 2023

Düzeltilme: 16 Ağustos 2023

Kabul: 27 Eylül 2023

© 2023 idil. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

Giriş

İnsanlar yaşadıkları coğrafyalarda yaşam tarzlarını, dinlerini, duygularını duvara yaptıkları resimlerle, çanak çömleklerle, yapıların üzerlerine yaptıkları sembollerle yahut mozaiklerle ortaya koymuşlardır. Bu durum insanlığın zengin bir eser birikimine sahip olmasını sağlamıştır. Sanat eserleri insanın dünyadaki varlığını göstermek için kullandığı en önemli öğelerden olmuştur. İçinde bulunan kültür, çevre, gelenekler ve dini inançlar insanın oluşturduğu sanat eserlerinde etkisini göstermiştir. Mozaik de içinde bulunan dönemin kültürünü aktarmada kullanılan önemli eserlerdendir. Mozaik kelimesi Sanat Terimleri Sözlüğüne göre; süsleme ya da figürlü yüzey dekorasyonu için yan yana renkli taş ya da cam parçaları ile yapılan resim olarak tanımlanmaktadır (Turani, 1975, s. 93). Gaziantep gerek coğrafi konumu gerek stratejik konumu nedeniyle önemli medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Bu nedenden ötürü de birçok değerli eseri bünyesinde barındırmaktadır. Bunların en başında da Zeugma antik kenti gelmektedir. Gaziantep İli, Nizip ilçesinin doğusunda, Birecik Baraj gölünün kıyısında, yeni Belkıs köyünde yer alan Zeugma antik kenti sadece Türkiye'nin değil dünyanın da önemli açık hava müzelerinden biri haline gelmiştir. Müzede yer alan mozaikler ince el işçiliği, üzerlerindeki ışık gölge dengesindeki mükemmellik ve renk kombinasyonlarındaki ustalık ile dikkat çekmektedir. Çalışma; Zeugma Antik Kenti kazılarında açığa çıkarılan Gaziantep' in simgesi haline gelmiş 'Çingene Kızı' veya 'Menad' olarak bilinen mozağin incelenmesini ve bulgulardan yola çıkılarak, Çingene kızı figürünün günümüz giysilerinde ve aksesuarlarında bir süsleme öğesi olarak kullanılmasına yönelik tasarım örneklerini kapsamaktadır.

Geçmişi çok eskilere dayanan Zeugma antik kentinin tarihi, bilimsel kaynaklardan araştırılmış, kültürlerle, ekonomiyle ve coğrafi yapıyla olan bağı incelenmiştir. Yapılan araştırmalar doğrultusunda, müze de yer alan mozaiklerin büyük bir kültür mirası olmasına karşın, müzenin hazırlamış olduğu hediyeelik eşyalar dışında tasarım alanında fazla kullanılmamış olduğu gözlemlenmiştir. Gaziantep' in yüzü haline gelmiş olan Çingene Kızı figürünün yaygın olarak bilinmesine rağmen bakir bir alan olarak kalması, bu figürün günlük hayatta neden kullanılmadığı sorusunu akla getirmiştir. Bu çalışmayla beraber, Çingene Kızı figürü günlük hayata taşınacak, bu figürden yola çıkılarak insanların beğenisini toplamayı hedefleyen ve figürün daha fark edilebilir olmasını amaçlayan çeşitli ürünler oluşturulacaktır. Ürünler farklı yaş grupları göz önünde bulundurularak ve değişik mekânlarda da kullanılabilir olmasına dikkat edilerek tasarlanacaktır. Ayrıca tasarlanan bu çizimlerden ikisi ürün haline dönüştürülecek ve çalışmanın görsel olarak da desteklenmesi sağlanacaktır. Çingene Kızı mozaigi temalı hediyeelik eşyalar:

Resim 1 Bardak altlığı

Resim 2 Anahtarlık

Resim 3 Metal termos kupa

Resim 4 DeFTER

Resim 5 Ayna

Resim 6 Mozaik Fresk

Resim 7 T- shirt

Resim 8 Çanta

Resim 9 Şişe Açacağı

Resim 10 Kum Oyuncağı

Resim 11 Tabak

Resim 12 Yelpaze

Resim 13 İpek Fular

<http://www.muzedenhediye.com/>, Erişim Tarihi: 09.01.2016.

Bu çalışma Zeugma Antik Kenti'nde yer alan ve simgesel değer taşıyan 'Çingene Kızı' mozağının, günlük hayattaki görünürlüğünü artırmak amacıyla yapılmış giysi ve çanta tasarımını bünyesinde barındıran bir çalışma olması nedeniyle önem taşımaktadır. Bu çalışmanın, Çingene Kızı mozağının, ürün tasarımı alanında kullanılmasıyla, başka çalışmalara örnek ve kaynak olacağı düşünülmektedir. Zeugma Antik Kenti'nde ortaya çıkarılan ve diğer mozaiklerin önüne geçmiş olan 'Çingene Kızı' mozağı kalıntıları incelenmiştir. Kitap, internet ve müze dergileri çalışma doğrultusunda incelenmiş, bilimsel yayınlarda Zeugma Antik Kenti ile ilgili yayınlar taranarak, (TC Kalkınma Bakanlığı- Gaziantep İl Özel İdaresi- İpekyolu Kalkınma Ajansı' nın birlikte çıkardığı cd, Gaziantep İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünün 2014'te çıkardığı cd, Gaziantep İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünün 2014'te çıkardığı kitapçık) kent ile ilgili elde edilen veriler bir bütün halinde sunulmuştur. Elde edilen veriler ışığında 'Çingene Kızı' mozağı temalı giysi parçaları ve çanta tasarlanmıştır.

Giyim ve Moda unsuru olarak Çingene Kızı

İlk olarak insan vücudunu doğanın dış etkilerden korumayı ve örtünme ihtiyacı ile ortaya çıkan giyim, günümüze gelindiğinde insanların fizyolojik ihtiyacı olmasının yanı sıra, insan hayatında önemli bir boyuta yerleşmiştir (Çivitçi ve diğerleri, Tarihi Bilinmiyor: 3). Giyim ve kuşam, bir toplumun içinde yaşadığı iklim kuşağının, kültürel, sosyal ve ekonomik özelliklerinin, çevresinde bulunan gelenek ve göreneklerinin en önemli ve doğal göstergelerinden biridir (Aysal, 2011: 3). Giyimi ve modayı etkileyen unsurlardan olan kültürel miraslar zengin bir arşive sahiptir. Giysi tasarımı yaparken bu zengin arşivden mümkün olduğunca yararlanmak tarihimize büyük ölçüde katkı sağlayacaktır.

Moda yalnızca bir ürün olmayıp, kültürel değerlere bağlı bir olgu olarak ifade edilirken 'sembolik bir ürün' olarak da tanımlanabilir. Moda herhangi bir zamanda ortaya çıkabilmekte ve farklı olaylara, gelişmelere bağlı olarak değişebilmektedir (Ertürk, 2011: 7). İnsan hayatının gündelik yaşamının biçimlenmesinde, benimsenmesinde moda ciddi bir şekilde etkisini giderek artırmaktadır. Her türlü sosyal, ekonomik ve siyasal değişimden etkilenen moda, var olan kültürün önemli bir biçimlendiricisi ve inşa edicisi konumuna gelmiştir (Yağlı, Tarihi Bilinmiyor: 1). Moda kültürel mirası yansıtanın en dikkat çekici yollarından biri olarak kullanılabilir. Böylece büyük küçük herkesin ilgisini çeken moda olgusu sayesinde Zeugma mozaiklerinden olan Çingene Kızı mozağı daha çok insana ulaşarak farkındalığı artırılabilir.

İnsan parmaklarındaki estetik, hassaslık ve sabırla beslenen mozaik sanatının ilk örneklerine M.Ö. 2600'lerde Mezopotamya'da Uruk kazılarında rastlanmaktadır. İlk mozaikler pişmiş topraktan, başları renkli kalın silindirik çivilerin duvarlara çakılmasıyla oluşmuştur. M.Ö. IV. yy.' da ise Yunanistan'da doğal çakıl taşlarından yapılmış mozaikler görülmektedir. Daha sonraları sıva üzerine yerleştirilen taşlar küp biçiminde kırılarak düzenlenen taş parçalarıyla duvar ve zemin kaplamaları Roma sanatında izlenmektedir. Bizans sanatına bakıldığında ise Bizans'ın Yunan gelenekleriyle birlikte doğunun biçim ve renklerini harmanlayarak kullandığı görülmüştür. Özellikle saraylarda, dini mekânlarda kullanılan mozaik, kilisenin desteği ve etkisiyle gelişmiştir (Büyükcünal, Tarihi Bilinmiyor: 56).

Mozaik sanatı başlangıçta geometrik çizgilerden oluşan motifler şeklinde işlenmiştir. Daha sonraları kullanılan malzemenin çeşitlenmesiyle insan, hayvan, bitki figürleri ve günlük hayata yer veren kesitler, dini sembeler kullanılmaya başlanmıştır. Gelişen çağın özelliklerine göre camın renklendirilmesi ortaya daha güzel eserler çıkmasına vesile olmuştur. Hristiyanlık dini kabul edilmeden önce mozaiklerde mitolojik kahramanlar ve onların başlarından geçen olaylar sahnelenirken, tanrılar ve tanrıçalara yer verilmiştir. Bu mozaiklerin çoğunda Zeus, Apollon, Psykhe, Eros, Satyros, Aphrodite, Baccus gibi bilinen mitolojik kahramanların konu edildiği görülmektedir. Hristiyanlığın kabul edilmesinden sonra mitolojik öğeler azalmış, mozaiklerde gündelik olaylar, bitkisel ve geometrik motifler ve dini inanca dair konular işlenmiştir (Konuşan Mozaikler Dergisi, 2011: 7).

Zeugma Antik kenti bahsedilen bu mozaiklerin en güzel örneklerine sahip olarak gün yüzüne çıkmıştır. Bu kent Gaziantep ilinin, Nizip ilçesinde bulunan Belkıs Köyü sınırları içerisinde, Fırat nehrinin yakınlarında yer almaktadır. Zeugma ismi geçit köprü anlamına gelmekte olup, Helenistik dönemde "Fırat Selevkeiası" olarak adlandırılmış, Roma dönemine ulaşıldığında ise Zeugma olarak değiştirilerek bugün ki ismini almıştır (Önal, 2006: 10). Zeugma antik kenti renkli taşlardan yapılmış olan mozaikleri, heykelleri ve mimarisiyle kültürler için bir köprü görevi görmüştür (Ersoy, Tarihi Bilinmiyor: 971).

Antik kentin gün yüzüne çıkması Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi, Klasik Arkeoloji Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Kutalmış GÖRKAY başkanlığında yapılan kazı çalışmaları ile gerçekleşmiştir. Kazıya T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nı temsilen, Kayseri Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Uzmanı İsmail Ergün AYDOĞDU görevlendirilmiştir (Görkay, 2013:1).

Zeugma, antik dönemde geçiş güzergahı rotasında, kuzeyden güneye, doğudan batıya uzanan ticaret yolları üzerinde yer almaktadır. Hellenistik dönemde kent, yaklaşık M.Ö. 300 yıllarında *Seleukos Nikator* tarafından iki kent olarak kurulmuştur. Batıda yer alan kent, kralın adına binaen "*Seleukeia*" şeklinde isimlendirilmiş, doğudaki ise Seleukos'un Persli karısı Apama'nın adına "*Apamea*" olarak adlandırılmıştır. Stratejik konumunun sayesinde kent erken İmparatorluk Dönemi'nde bir Roma Lejyon yerleşimine dönüşmüş bu durumun doğal sonucu olarak da kültürlerin karşılaştığı, savaştığı aynı zamanda kaynaştığı bölge haline gelmiştir (Görkay, 2013:1). Zeugma, stratejik konumu sayesinde Roma' nin en yüksek sınıfına mensup insanlar tarafından

yönetilmiştir. Hem askeri önemi hem de ticari bakımdan hareketli bir geçiş noktasına sahip olması M.S. 1. ve 2. yüzyıllarda kentin altın çağının yaşamasına sebep olmuştur. Bölgede ortaya çıkarılan eserler, villalar bu durumu kanıtlar niteliktedir (Başgelen ve Ergeç, 2000: 13).

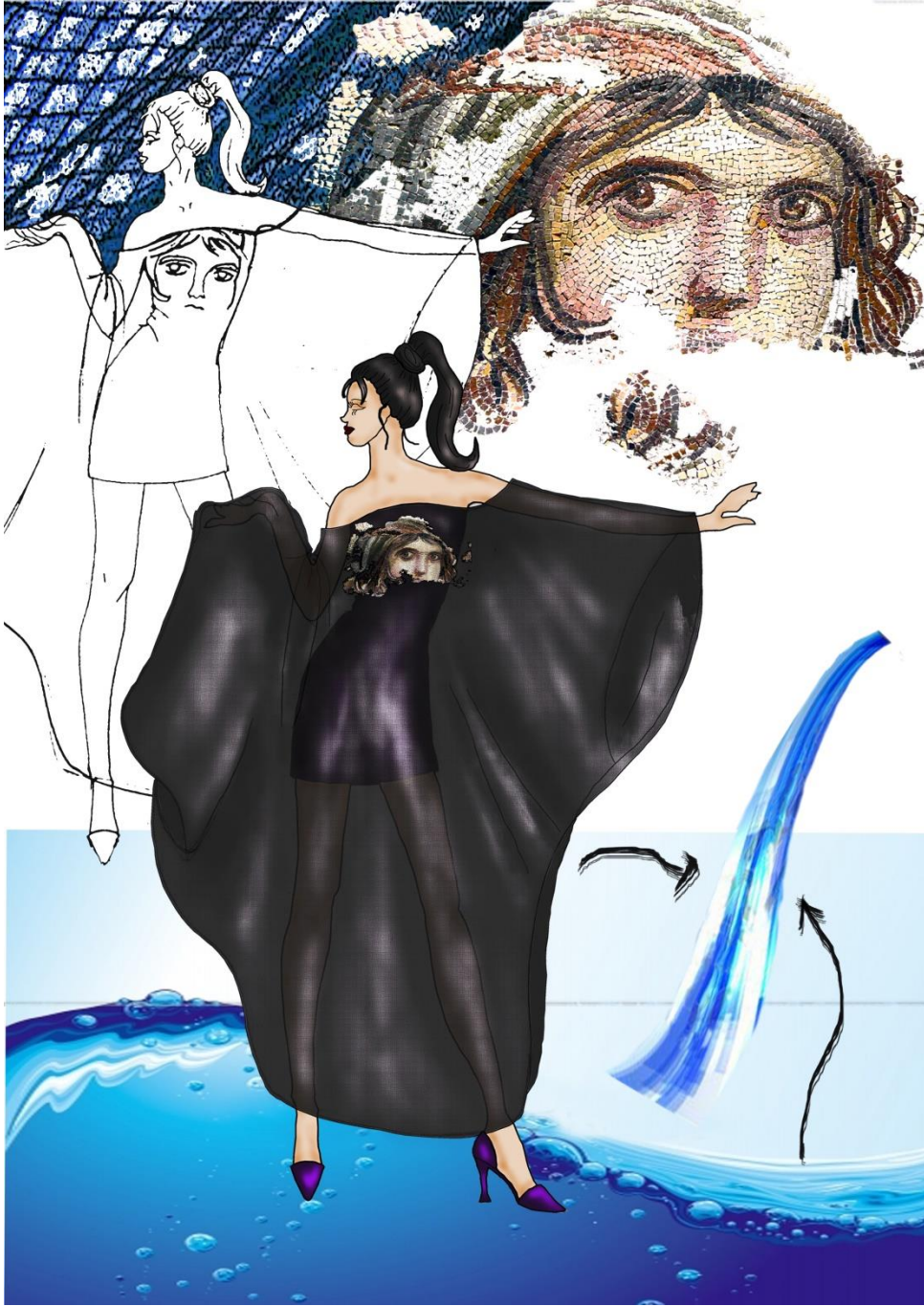
Yapılan kazı çalışmalarıyla Zeugma'ya ait çok sayıda eserin yanı sıra antik kentin yerleşim planı ile ilgili ciddi bilgilere ulaşılmıştır. Ulaşılan eserler 2008 yılında yapılmaya başlanan dünyanın en büyük mozaik müzesi unvanını alan Zeugma Mozaik Müzesine taşınmıştır. Taşınan bu eserler 2005 yılında teşhir edilerek binlerce ziyaretçiye kapılarını açmıştır (Önal, 2011: 6).

Zeugma, Roma İmparatorluğu'nun üst düzey sınıfa mensup kişilerine ve subaylarına iki yüzyıl boyunca ev sahipliği yapmıştır (Başgelen, 2000: 39). Roma da ki zengin yaşamı ve kültürü de beraberinde getiren bu kişiler Zeugma'nın değişimine oldukça katkı sağlamışlardır. Günümüze ulaşan müzenin en popüler eseri ise şüphesiz ki "Çingene Kızı" olarak bilinen Menad Mozağıdır. Çingene Kızı mozağı Gaziantep'e simge olmuş hatta Türkiye tanıtımlarında da sık sık kendine yer edinmiştir (Çakır, 2014: 107). Bu eser başlığı ve alınının fiziksel yapısı nedeniyle ilk bulunduğu Çingene Kızı olarak adlandırılmıştır. Daha sonra Büyük İskender veya toprak ana Gaia olabileceği düşünülmüştür. Yapılan araştırmalar neticesinde başının yanında bulunan asma filizleri nedeniyle Dionysos'un müridesi Menad olduğu anlaşılmıştır. MS. 2.-3. yüzyılda yapılmış, hangi açıdan bakarsanız bakın sizi takip eden bu muhteşem mozaik Zeugma'nın göz bebeği haline gelmiştir (Güneydoğu Anadolu Rehberi, 2007: 160). Mainad Villası' nın yer mozaik döşemesi olan Çingene Kızı resminin büyük kısmı ciddi şekilde hasar görmüş olmasına karşın, çingene kızının gözleri ve bakışı Zeugma' nın simgesi olmuştur (Kudatgobilik, 2011: 14).

Bu çalışma da figürden bahsederken herkesin bildiği ve kabullendiği 'Çingene Kızı' ismi kullanılmıştır.

Çingene kızı mozağından esinlenilerek yapılan tasarımlar

Tasarım 1

Tasarım 1’de pelerin olarak tasarlanan giysi yer almaktadır. Tasarımda Çingene kızı mozaği figürü orijinal renkleri ve dokusu ile pelerinin göğüs kısmında kullanılmıştır. Figürün kumaş üzerine kabartma baskı olarak uygulanması düşünülmüştür. Tasarımın, günlük ve fantezi giyimde kullanılmak üzere farklı kumaşlardan üretilmesi planlanmıştır. Burada; bir kültür ögesinin giyilebilir hale getirilmesi amacına ek olarak giysinin pek çok alanda kullanılabilirliğini artırmak amaçlanmıştır.

Tasarım 2

Tasarım 2’de Çingene Kızı figürünün günlük hayattaki yerini artırmak ve gençler tarafından tercih edilmesini sağlamak amacıyla basit ancak şık bir t- shirt olarak tasarlanan giysi yer almaktadır. T- shirt açık V yakalı, kısa kollu düşünülmüştür. T- shirtün kumaşı için son dönemde moda olan zırh tül ve deri kumaş kullanılmıştır. Giysinin tamamı zırh tül kumaşla dikilmiş, göğüs ve kol kısımlarında deri kumaş kullanılmıştır. Göğüs kısmında bulunan deri aplike üzerine Zeugma’nın simgesi olan Çingene Kızı figürü kabartma baskı tekniği ile deriye basılmıştır.

Tasarım 3

Tasarım 3'te Çingene Kızı figürü bu kez örümcek ağı dokusuna sahip bir kumaş üzerinde görülmektedir. Bu modelde bluz kayık yaka formundadır. Bluzun etek uçlarında ve kol uçlarında çeşitli renklerden oluşmuş, örgü kumaştan geniş lastik ribana bulunmaktadır. Bluzun ön kısmında bulunan Çingene Kızı figürü, kabartma baskı tekniği ile kumaşa basılmıştır.

Tasarım 4

Tasarım 4'te yeşil, ipekli kumaştan yapılmış, asimetrik kesim özelliğine sahip bir elbise görülmektedir. Elbise boyundan askılı, belden ve yaka kısmından büzgülü olarak tasarlanmıştır. Elbisenin belden aşağısı asimetrik kesilmiş böylece hitap edilen yaş grubunun dikkatinin çekilmesi amaçlanmıştır. Zeugma'nın gözde eseri olan Çingene kızı mosaic'i elbisenin göğüs kısmına makine nakış tekniği ile uygulanması düşünülmüştür.

Tasarım 5

Tasarım 5’te kol çantası olarak tasarlanan bir aksesuar yer almaktadır.

Çanta, günün modası göz önüne alınarak tasarlanmıştır. Kumaş cinsi olarak yumuşak deri düşünülmüştür, renk olarak da taba renk tercih edilmiştir. Çantanın kapak kısmının ucunda püsküller bulunmaktadır ve bu püsküllerinin çantanın formuna göre üçgen olarak kesilmesi düşünülmüştür. Çingene kızı figürünün çantaya dijital baskı tekniği ile uygulanmasına karar verilmiştir.

Tasarım 6

Tasarım 6'da Çingene Kızı mozaigi figürü bir tablet çantası üzerinde görülmektedir.

Tablet çantası narçiçeği renginde, süet kumaş olarak düşünülmüştür. Tablet çantasının ön yüzünde bir cep bulunmaktadır ve bu cep üzerine havyar baskı tekniği ile baskı yapılması düşünülmüştür.

Fotoğraf 1: 1 Numaralı Tasarım (Şifon kumaş- Detay görünüm)

Fotoğraf 2: 1 Numaralı Tasarım (Şifon kumaş- Genel görünüm)

Aynı pelerin tasarımı bu kez de keten kumaşla dikilmiş, üzerine kabartma baskı uygulanmış ve Çingene Kızı figürlü pelerinin bir bikini üzerine giyilerek sahilde de tercih edilebileceği vurgulanmıştır.

Fotograf 3: 1 Numaralı tasarım (Keten kumaş- Genel görünüm)

Fotoğraf 4: 1 Numaralı tasarım (Keten kumaş- Detay görünüm)

Tasarım 2 de görülen giysi tamamen gençlerin ilgisini çekmeye yönelik ve gün içerisinde kullanılabilecek türde bir tasarımdır. Model de görülen t- shirt, zırh tül adı verilen bir kumaştan dikilmiş, göğüs kısmında yer alan Çingene Kızı figürü siyah deri üzerine kabartma tekniği ile basılmıştır. Kollarda deri parçalar kullanılarak bütünlük sağlanmıştır. Giysinin spor olarak tasarlanması ve kullanılan kumaşlar figürün gündelik hayatta kullanımı yaygınlaştırmaya yönelik olarak düşünülmüştür.

Fotoğraf 5: 2 Numaralı tasarım (Detay görünüm)

Fotoğraf 6: 2 Numaralı tasarım (Genel görünüm)

Sonuç

İslamiyet öncesi bir yapı malzemesi olan mozaik tekniğinin mimarının yanı sıra süsleme ögesi olarak da kullanılabileceği düşünülmüştür. Sanat dallarını kesin çizgilerle birbirinden ayırmak mümkün değildir. Sanat birbirinden beslenen ve etkilenen bir olgudur. Bu düşünceden yola çıkılarak yapılan çalışmada amaç Çingene Kızı figürünün farklı alanlarda da kullanımının mümkün olduğu gerçeğini yansıtmaktır.

Çalışmada Çingene Kızı mozaïği figüründen esinlenilerek, figürün renk ve dokusuna sadık, gerçek kimliğini bozmadan, modern ve sade bir üslupla modaya uygun olarak giysi ve çanta tasarımları yapılmıştır. Yapılan tasarımlarla figürün gündelik yaşamdaki görüne birliğini artırmak amaçlanmıştır. Tasarımlar; bu anlamda yapılan bir uygulama olması bakımından önem taşımaktadır. Ayrıca bu çalışma gelecek nesillerin kültür miraslarını tanımalarına katkı sağlayacaktır.

Çalışmanın içeriğinde Çingene Kızı figürü kullanılarak altı tasarım yapılmıştır. Bunlarda dört tanesi giysi, bir tanesi kol çantası, bir tanesi ise çağımızda yaygın olarak kullanılan tabletler için kılıftır.

Tasarımlar içerisinde iki tanesi seçilerek dikimi gerçekleştirilmiştir. Tasarım 1’de yer alan pelerin iki farklı kumaşla dikilmiştir. İlk pelerinin kumaşı için şifon seçilmiş Çingene Kızı mozaığı figürü ise üzerine kabartma tekniği kullanılarak basılmış, pelerinin içerisine metalik gri renkte, fantezi bir tür kumaş seçilerek straplez, düz, dar elbise dikilmiştir. Böylece Çingene Kızı figürünü üzerinde barındıran bir giysinin gece davette de giyilebileceği düşünülmüştür.

Üretimi gerçekleştirilen giysiler dışında dört tasarım daha bulunmaktadır. Bunlardan Tasarım 3’de görülen giysi yine gençlere yönelik olarak yapılmıştır. Günümüz modasına uygun olarak bluzun boyu bel hattında düşünülmüştür. Örgü kumaştan, seyrek görünümlü bir doku üzerine, göğüs kısmında Çingene Kızı figürü bulunan, canlı renklerin hâkim olduğu bir giysi tasarlanmıştır. Kol ağzlarında ve bel kısmında yer alan geniş, renkli lastikler bulunmaktadır. Bu bluzun genç kızların ilgisini çekebileceği düşünülmüş, üzerinde yer alan Çingene Kızı figürünün de bir jean pantolon ile birlikte uyum içerisinde kullanılabileceğini göstermek amaçlanmıştır.

Tasarım 4’te yer alan elbise, asimetrik formda olması ile onu sıradanlıktan kurtarmaktadır. Daha çok gençlere yönelik olarak yapılmış olan tasarım, boyundan bağlamalı oluşu, bel kısmındaki büzgüleri ve etek kısmında yer alan detayla birçok kesimin ilgisine yönelik bir ürün olarak kendini göstermektedir. Böylece Çingene Kızı figürü makine nakış tekniği ile spor ancak şık bir elbiseye uygulanarak, farklı yaş kesimlerine hitap eden bir giysi oluşturulması amaçlanmıştır.

Tasarım 5’te giysiden farklı olarak bir çanta tasarımı göze çarpmaktadır. Detaylarına bakıldığında çantada günümüz modasını yansıtan püsküllerin yer aldığı görülmektedir. Çantanın ön yüzünde yer alan Çingene Kızı figürü, dijital baskı tekniği kullanılarak oluşturulacaktır. Çanta kumaşı olarak deri düşünülmüş, çantanın spor görünümü, rengi gündelik hayatta rahat bir şekilde tercih edilebileceğini düşündürmektedir.

Tasarım 6’da kimsenin elinden düşürmediği tabletler için bir tasarım görülmektedir. Narçiçeği rengine, süet kumaştan ve havyar baskı tekniği ile yapılacak olan çanta tablet severlerin tabletlerini korumak için kullanabilecekleri bir aksesuar olacaktır. Tablet kılıfı üzerinde Çingene Kızı figürünün olması çantaya estetik bir görünüm kazandırırken, figürün farklı bir alanda daha kendine yer bulabileceğini göstermektedir.

Sonuç olarak; elde edilen bulgular ışığında sanat, tasarım ve kültür birbirinden ayrılmaz bir bütünün parçalarıdır. Birçok modacı mimari unsurları tasarımlarında kullanmış olsalar da mozaığın gözden kaçırılmış olduğu görülmektedir. Çalışma bize farklı değerlerin kullanımıyla da tasarım yapmanın mümkün olduğunu gösterirken unutulmuş değerlerin hayat içine kazandırmanın mümkün olabileceğini göstermektedir. Bir kimliği anlamak, yalnızca tanıtımlarla ya da müzelerle değil farklı tasarım alanlarının o kimliğin figürlerini, öğelerini kendi çalışma alanlarına taşımakla da mümkündür.

Kaynaklar

- Aysal, Necdet. “Tanzimat’ Tan Cumhuriyet’ e Giyim ve Kuşamda Çağdaşlaşma Hareketleri”, 2011.
- Başgelen Nezih ve Ergeç Rıfat. “Belkıs/ Zeugma, Halfeti, Rumkale Tarihe Son Bakış”, Arkeoloji Ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2000.
- Başgelen, Nezih. “Birecik Barajında Geçmiş Su Altında Geleceğimiz Nerede”, Arkeoloji Ve Sanat Dergisi, 2000.
- Büyükkunal, Feriha.” Mozaik Sanatı ve Hülya Vurnal İkizgül’ün Fransa Sergisi”, Tarihi Bilinmiyor.
- Çakır, Engin. “Gökkuşağının Yere Düşmüş Hali”, Dergi Bursa Dergisi, Yıl: 4, Sayı: 23, Ekim/ Kasım 2014.
- Çivitçi Şule, Ertürk Nilay, Varol Esra, Kanışkan Ece ve Kipoz Şölen. “Giysi Seçimi”, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2689, Tarihi Bilinmiyor.
- Ertürk, Nilay. “Moda Kavramı, Moda Kuramları ve Güncel Moda Eğilimi Çalışmaları”, Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi, Art- E Mayıs, Eskişehir, 2011.
- Ersoy, Nazlı. “Zeugma Mozaik Müzesini Ziyaret Eden Yerli ve Yabancı Turistlerin Destinasyon İmaj Algılamaları Üzerine Bir Araştırma”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 7, Sayı 34, Tarihi Bilinmiyor.
- Güneydoğu Anadolu Rehberi, Gaziantep, 2007.
- Görkay, Kutalmış. “2013 Yılı Zeugma Arkeoloji Çalışmaları”, Zeugma Arkeoloji Projesi, Ankara, 2013.
- Kudatgobilik, Jale. “Zeugma- Köprü”, Ocak, 2011.
- Konuşan Mozaikler Dergisi, Hatay Valiliği Yayınları, Yayın No:8, 2011.
- Önal, Mehmet. “İpekyolu Mozaik Müzeleri 2011”, Şanlıurfa Kültür Sanat Tarih ve Turizm Dergisi, Yıl: 4 Sayı: 11, Şanlıurfa, Eylül, 2011.
- _____. “Zeugma Mühür Baskılarında Krallar”, İmparatorlar, İmparatoriçeler, Filozoflar ve Semboller, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Danışman Prof. Dr. Ramazan Özgan, Konya, 2006.
- Turani, Adnan. “Sanat Terimleri Sözlüğü”, Toplum Yayınları, Ankara, 1975.
- Yağlı, Soner. “Gündelik Hayatın Bir Alanı Olarak Moda Aracılığıyla Kültürün Yeniden İnşası”, İletişim Çalışmaları Dergisi, Sayı:3, Tarihi Bilinmiyor.

MODERN DESING CLOTHES AND BAGS UPON ‘GYPSY GIRL’ MOSAIC WHICH IS ON DISPLAY AT ZEUGMA MOSAIC MUSEUM

Emine KELEŞ

ABSTRACT

In different geographies, it is seen that quite different artefacts have emerged due to different beliefs and lifestyles. The artefacts made with mosaic technique are one of them. It is seen that mosaic works are made of various materials such as stone, glass, brick and ceramic. Mosaic is one of the most important works of art that have survived to the present day since its emergence. Within the scope of the article in which the use of mosaic, which is a building material, in garment design is chosen as the subject; depending on the literature and documentation scanning, the floor mosaic, which is one of the artefacts of the ancient city of Zeugma, located within the borders of Gaziantep province, called 'Gypsy Girl' among the people, but originally named 'Menad', was examined. Today, it is seen that the mosaic is used by museums by printing on souvenirs such as cups, coasters, key rings, magnets, notebooks and shawls, but it is not used much on clothing items, which are textile products. The aim of this study is to increase the visibility of the mosaic in daily life, to help revive a forgotten tradition and to show its importance. Within the scope of the purpose, contemporary product designs were made based on the mosaic of 'Menad', also known as 'Gypsy Girl', located in the ancient city of Zeugma. Gypsy girl mosaic was used as an ornament and two of the designs were selected and garments were obtained.

Keywords: Mosaic, Design, Art Work, Gypsy Girl, Fashion